

انقلاب اسلامی در کتاب‌های غربی از ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۶

انقلاب اسلامی ایران در نگاه خارجی، همواره جزئی از تاریخ نوشتاری نویسندگان و تحلیل‌گران قرن معاصر به شمار می‌رفته و می‌رود؛ انقلابی که هر چه بر عمر آن افزوده می‌شود، گویی تشنگی دانستن از چگونگی وقوع و پایداری آن نیز بیشتر می‌شود. آنچه در این گزارش آمده است، روایتی است کوتاه از نگاه برخی نویسندگان غربی به انقلاب اسلامی ایران در حوزه کتاب؛ نگاهی به برجسته‌ترین آثار این حوزه در بین سالهای ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۶ میلادی است که به زعم خود غربی‌ها، جزو کتاب‌های مرجع درباره تاریخ نگاری و تحلیل انقلاب اسلامی ایران هستند. تحلیل‌هایی که در بسیاری از اوقات، به ناچار منصفانه شده‌اند.

ایران مدرن: ریشه‌ها و دلایل انقلاب/ نیکی آر کدی انتشارات دانشگاه ییل آمریکا، آگوست ۲۰۰۶ نیکی کدی، تاریخ نگار و استاد دانشگاه کالیفرنیا در این کتاب به بررسی ریشه‌های انقلاب اسلامی ایران و عوامل پیدایش آن می‌پردازد. وی در این کتاب ۴۴۸ صفحه‌ای سعی می‌کند روایتی از ایران مدرن سال‌های آینده را در زمان حال نقل کرده و همچنین تغییرات و اصلاحات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی که در یک ربع قرن گذشته رخ داده در مقابل مخاطب ترسیم کند. کدی در این کتاب علاوه بر حوادث و جریان‌ات انقلاب به نقد و بررسی جنگ ایران و عراق، جنگ خلیج فارس و حوادث یازدهم سپتامبر و تاثیرات هر یک بر روابط ایران و آمریکا می‌پردازد. اگرچه نگاه کدی در این کتاب خالی‌حب و بغض‌های مرسوم غرب نسبت به اسلام نیست، اما وی در این کتاب به پیشرفت‌های قابل توجه ایران پس از سقوط رژیم شاه در حوزه‌های مختلف علمی، بهداشتی، فرهنگی و افزایش نقش زنان در امور جامعه اشاره می‌کند و از ایران پس از بهمن ۵۷ تمجید می‌کند.

دموکراسی در ایران / ولی نصر و علی قیاسی انتشارات دانشگاه آکسفورد. ژوئن ۲۰۰۶

«امروزه ایران از یک سو مورد تهاجم سیاست‌های جنگ طلبانه بوش قرار گرفته و از طرفی دیگر به عنوان تنها دروازه خاورمیانه معرفی می‌شود. لذا آینده این کشور به طور مستقیم با امنیت و ثبات منطقه خاورمیانه مرتبط است. « ولی نصر و علی قیاسی» در این کتاب، با بررسی تاریخ سیاسی ایران در عصر معاصر، از مردم سالاری سخن می‌گویند. فاکتوری که در ایران بعد از انقلاب ۵۷، رشدی چشمگیر داشته

و همچنان سیر صعودی خود را دنبال می کند. بعد از انقلاب و استقرار نظام جمهوری اسلامی، ایران در حال تجربه نوع تکامل یافته ای از دموکراسی در میان کشورهای اسلامی است.» نویسندگان این کتاب، دموکراسی در ایران را نه تنها یک امر اتفاقی نمی خوانند، بلکه آن را اصیل و دارای ریشه در فرهنگ و جامعه ایرانی معرفی می کنند که زمزمه های آن را می توان از آغاز انقلاب مشروطیت در دوره قاجار شنید. مفهوم دموکراسی در ایران در حال حاضر از غرب وارد نشده و خود از فرهنگ و تاریخ سنتی مردم این کشور برخاسته است.» نویسندگان این کتاب به تاثیر انقلاب و تغییر و تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در رسیدن به این دموکراسی ایده آل پرداخته اند.

فوکالت و انقلاب ایران / جانت افاری و کوین اندرسون انتشارات: دانشگاه شیکاگو. ژوئن ۲۰۰۵ در سال ۱۹۷۸ زمانی که اعتراض مردم علیه شاه به اوج خود رسیده بود، مایکل فوکالت، استاد فلسفه و خبرنگار روزنامه لوموند فرانسه برای دیدار با امام خمینی (ره) و سایر رهبران انقلاب مردمی ایران به ایران سفر کرد و در طول اقامت طولانی اش، مجموعه مقالات و تحلیل هایی درباره انقلاب نوشت که در آن زمان از سوی محافل غربی مورد انتقاد واقع شد. «جنت افاری و کوین اندرسون» در این کتاب در اصل به شفاف سازی علل تغییر عقیده فوکالت پس از دیدار با امام خمینی (ره) و حمایت و طرفداری وی از حرکت اسلامی مردم ایران می پردازند. آنها تجربه فوکالت در سفرش به ایران را به رشته تحریر درآورده و از عقاید و افکاری صحبت می کنند که فوکالت تحت تاثیر رهبر انقلاب کسب کرده است. نویسندگان این کتاب همچنین با استناد به نوشته های ژورنالیستی فوکالت جوان در سال های اوایل انقلاب، مبحثی درباره اسلام گرایی مطرح می کنند که باید در روابط غرب و ایران و به طور کل جهان اسلام، مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. در واقع آنها از انقلاب اسلامی ایران، نوعی الگوسازی برای سایر ملل را ارائه می کنند.

انقلاب باورنکردنی در ایران / چارلز کورزمن انتشارات دانشگاه هاروارد. «سپتامبر ۲۰۰۵ محمد رضا پهلوی، شاه ایران در آینده ای قابل پیش بینی در راس قدرت باقی خواهد ماند.» این جمله سخنان و تحلیل یک مقام ارشد سازمان سیا در اکتبر سال ۱۹۷۸ است. «صد روز بعد، شاه با وجود حمایت شدید از سوی دولت های غربی و ارتش تا دندان مسلح، توسط قشرهای مردمی طی یک انقلاب صلح آمیز سقوط می کند.» چارلز کورزمن با بیان وقایع قبل و بعد از سقوط شاه اگرچه از کلمه «باورنکردنی» برای کتابش استفاده کرده، ولی روند پیشرفت انقلاب را کاملاً منطقی و روشن ارزیابی می کند. کورزمن با استفاده

از مصاحبه ها و اسناد و مدارک محرمانه و همچنین سخنان شاهدان عینی این انقلاب را بر خلاف افکار رایج آن روز، کاملاً قابل پیش بینی می داند. وی می نویسد «شاید در آن زمان مردم با پیروی از یکدیگر در تظاهرات شرکت می کردند، ولی راه انقلاب چنان روشن و هموار بود که اگر مردم به این مسئله آگاهی داشتند، خیلی زودتر به پیروزی می رسیدند.»

ایران مدرن بعد از ۱۹۲۱ / علی انصاری انتشارات لانگمن. آوریل ۲۰۰۳
« وجود دو منطقه خلیج فارس و دریای خزر، باعث شده نام ایران از سال های اوایل قرن بیستم همواره در محافل اقتصادی مطرح باشد. ولی بعد از وقوع انقلاب در سال ۱۹۷۸ این نام به محافل سیاسی نیز کشیده شد.» علی انصاری در این کتاب با نگاهی گذرا به تاریخچه رشد و توسعه اقتصادی در ایران، به نقش انقلاب در جریان رشد اقتصادی و تاثیر محدودیت روابط ایران با کشورهای غربی در سیر صعودی و نزولی این روند پرداخته است. انصاری توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ایران را از سال ۱۹۲۱ به بعد دنبال و از پیدایش تفکر و گرایش های جدیدی در این حوزه ها خبر می دهد. وی ایران مدرن را مخلوطی از سیاست و فرهنگ قلمداد می کند که می تواند نقش بسزایی در رشد و توسعه این کشور در سالهای آینده ایفا کند.

آخرین انقلاب بزرگ / رابین رایت گروه انتشاراتی نوف Knopf Publishing Group. مارس ۲۰۰۱ در غرب، کمتر خبرنگاری پیدا می شود که به اندازه رابین رایت به فرهنگ بعد از انقلاب ایران و نوع نگرش مردم آن آشنایی داشته باشد. رایت برای اولین بار در سال ۱۹۷۳ به عنوان خبرنگار به ایران سفر کرد و در روزهای وقوع انقلاب در ایران حضور داشت.

رایت لحظه به لحظه انقلاب را در کتابش به تصویر کشیده و به عنوان یک زن نویسنده با نگاهی تحلیلی، اتفاقات پس از انقلاب ۵۷ را - بویژه در حوزه سیاست - به نفع قشر زن تشریح می کند. او اعتقاد دارد انقلاب اسلامی ایران بود که آموزه های اسلام را به طرز صحیح به اجرا گذاشت. وی می نویسد: «من در اینجا زنانی را می بینم که با روسری و چادر در صحنه های مختلف اجتماعی و سیاسی حضور پیدا می کنند و این از نتایج بزرگ انقلاب ۵۷ است، حضور فعال و معتقدانه زن در جامعه ایرانی.» او انقلاب اسلامی را با انقلاب های روسیه و فرانسه مقایسه و از آن به عنوان آخرین و بزرگترین انقلاب تاریخ بشریت یاد می کند.

عبای پیامبر: مذهب و سیاست در ایران / روی متحده انتشارات: oneworld. آگوست ۲۰۰۰ از ۱۵ سال پیش که اولین نسخه از این کتاب نوشته «روی متحده» به چاپ رسیده، هنوز هم اگر کسی بخواهد درباره

فرهنگ و جامعه ایرانی بعد از انقلاب مطالعه کند، به این کتاب مراجعه می کند. عبای پیامبر با روایت داستان زندگی یک طلبه جوان و شیوة زندگی وی در شهر مذهبی و قدیمی قم، در حقیقت به زندگی و فرهنگ نسل اول انقلاب می پردازد. روی متحده به صورت داستان گونه فرهنگ شیعه و زبان فارسی و فرهنگ ایرانی را در میان کشورهای اسلامی خاورمیانه مطالعه و منتشر می کند. وی همچنین سعی دارد کتاب خود را به عنوان مرجعی در این زمینه برای مخاطب غربی معرفی کند، مرجعی که مبدا خود را انقلاب اسلامی ایران می داند.

نمایش یک انقلاب: هنر اعتقاد در انقلاب اسلامی ایران / پیتر چاوسکی
انتشارات دانشگاه نیویورک. اکتبر ۱۹۹۹ انقلاب اسلامی ایران یکی از نادرترین حوادث تاریخی است که برتری و قدرت کلمات را در مقابل اسلحه به خوبی نشان داد. سخنان امام خمینی [ره] و شعارها و پوستره‌های مردم، رژیم را سرکوب کرد که بیش از دوهزار سال ادعای حکومت و سلطنت را با خود داشت. پیتر چاوسکی با همکاری حامد دهباشی همکار ایرانی خود در دانشگاه نیویورک، با نوشتن نمایش «یک انقلاب» سعی دارد به بررسی چگونگی وقوع انقلاب مردمی ایران بپردازد. چاوسکی نمایش بزرگی از انقلاب را به تصویر می کشد که در آن به ظاهر مجموعه ای شعار و سمبل های انقلابی، رژیم شاه را سرنگون می کند. ولی نویسنده مهم ترین سلاح مردم را در مقابل رژیم طاغوتی، نیروی اعتقاد و مذهب ارزیابی می کند. چاوسکی با بهره گیری از اسناد و مدارک، برخلاف متفکران و تحلیل گران غربی، ثابت می کند که تنها نیروی مردم در به ثمر نشستن انقلاب ۵۷، ایمان و باور به آینده ای روشن بوده است.

انقلاب ناشناخته ایران/ مارک داوونز انتشارات Ashgate Publishing, Limited
«انقلاب اسلامی تاثیرات عمیق و گسترده ای در ساختار سیاسی کشور ایران ایجاد کرد و این تحولات سیاسی بیش از همه روی تفکر و هویت اجتماعی مردم این کشور تاثیر گذاشته است.» این کتاب با تاکید بر این تغییر و تحولات درونی به بررسی و کاوش در ساختارهای جدید جامعه ایرانی نیز می پردازد.

داوونز به عنوان نویسنده و عضو آژانس بین المللی حقوق مدنی و دموکراسی جهانی، در این کتاب به مبحث برخورد نامناسب کشورهای غربی با انقلاب اسلامی ایران می پردازد. وی می نویسد «نظریه پردازان غربی از انقلاب به عنوان حرکتی غیر دینی و غیر مردمی یاد می کنند و آن را زاییده افکار قشر خاصی از مردم می دانند، حال آنکه انقلاب اسلامی در ایران زاییده قشرهای مختلف مردمی بود که حکومت را برای خود می خواستند و نه بیگانگانی از آن سوی مرزهاشان».

داونز انقلاب ایران را حرکتی مذهبی عنوان می کند و اندیشمندان غربی را در درک صحیح اسلام شیعی که سکاندار اصلی این انقلاب است، ناتوان ارزیابی می کند.

منبع: پایگاه جامع تاریخ معاصر ایران
مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی